

УДК: 336. 71: 65.012.32

Слобода Л.Я.

МЕТОДИ АДАПТАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ДО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ

У статті розглянуто практику впровадження у банківській системі України Базельських угод про конвергенцію капіталу, запропоновано систему методів адаптації банків України до міжнародних стандартів управління капіталом за функціонально-ієрархічними рівнями учасників процесу адаптації, розроблено рекомендації для законодавчих органів влади України, Національного банку України та банків щодо сучасних перспектив адаптації вітчизняної банківської системи до міжнародних стандартів управління капіталом.

Ключові слова: *банки, власний банківський капітал, міжнародні стандарти управління капіталом, Базель I, Базель II, Базель III, методи адаптації банків до міжнародних стандартів управління капіталом.*

Постановка проблеми. Однією з найбільш актуальних проблем функціонування банківської системи України в посткризовий період є управління власним капіталом банків. Дотримання Україною проголошеного євроінтеграційного курсу, як основного вектору політичної, економічної, соціальної інтеграції, та входження у міжнародну банківську спільноту значною мірою позначається на підходах до управління достатністю власного банківського капіталу та необхідністю адаптації вітчизняних банків до Базельських угод про конвергенцію капіталу.

Актуальність проблеми управління власним банківським капіталом зумовлена й поглибленою увагою до пошуку шляхів її вирішення серед наукової еліти, представників міжнародних регуляторних організацій, відомих економістів, банкірів-практиків, політиків, власників банківського бізнесу. Питанням цієї проблематики приділяється чимало уваги як у зарубіжній, так і вітчизняній теорії й практиці. З-поміж зарубіжних учених, що досліджували практику управління банківським капіталом, слід виділити праці Дж. Р. Блізі, Д. Л. Круза, Р. Брейлі, Д. Гарнера, А. Джосефа, Т. Коха, Дж. Сінкі, Р. Міллера, К. Дж. Ван Хора та інших. Значну увагу цим питанням приділяли зокрема російські вчені-економісти, зокрема В. Кісельов, І. Малюкова, Н. Рудик, А. Лобанов, С. Моїсеєв, А. Муричев, А. Сімановський, А. Чугунов та інші. Належне місце в дослідженні питань капіталізації банків та удосконалення регулювання банківського капіталу посідають праці українських науковців – М. Алексеєнка, О. Барановського, О. Вовчак, М. Козоріз, В. Коваленко, Ж. Торяник, С. Савлука, Л. Примостки, В. Міщенко, С. Науменкової, Р. Слав'юка, Т. Смовженко, О. Чуб, Н. Шелудько та інших учених. Однак,

незважаючи на велику кількість публікацій, питання обґрунтування методів адаптації вітчизняної банківської системи до положень угод Базель II та Базель III з урахуванням національних особливостей функціонування банків повністю не розкрито та потребує подальших наукових досліджень. Посилують актуальність вирішення цього питання й наслідки фінансової кризи для банківської системи та економіки України загалом (рис. 1).

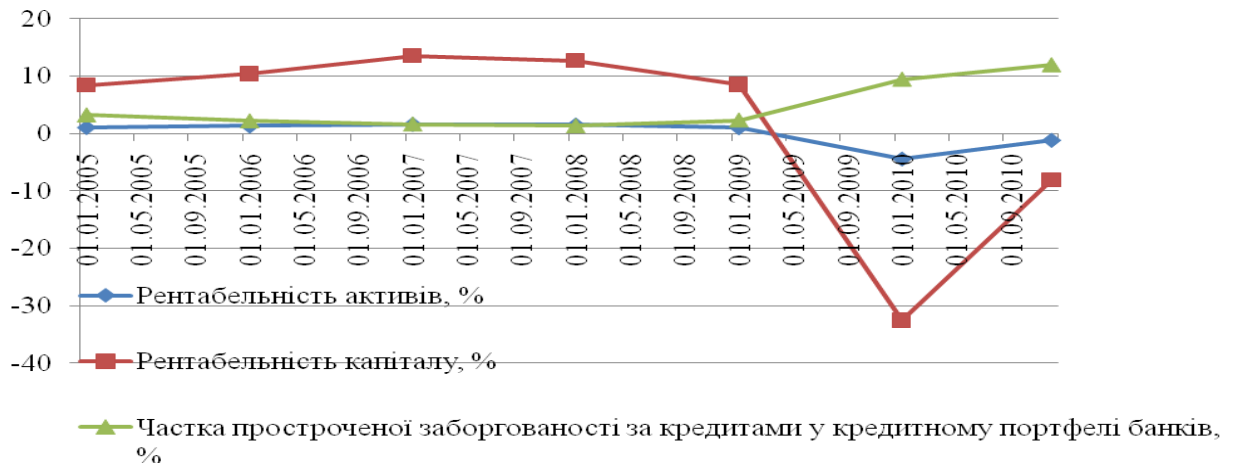

Рис. 1. Динаміка показників рентабельності активів, рентабельності капіталу та кредитних ризиків банків України упродовж 2005–2010 рр.*

*складено за даними [2].

Як бачимо з рисунку, ефективність банківської діяльності упродовж кризового періоду була вкрай низькою, що відображається на показниках рентабельності активів, рентабельності капіталу на зростанні частки проблемних активів у структурі кредитного портфеля банків України.

Тому, вивчення вітчизняних та зарубіжних наукових джерел, сучасної практики управління власним банківським капіталом та її нормативно-правового регламентування в Україні засвідчили необхідність цілісного обґрунтування методів адаптації банківської системи України до міжнародних стандартів управління капіталом та розроблення рекомендацій щодо їхнього впровадження.

Метою статті є дослідження практики впровадження у банківську систему України міжнародних угод про конвергенцію капіталу, обґрунтування системи методів адаптації банків до міжнародних стандартів управління капіталом, розроблення рекомендацій для законодавчих органів влади України, НБУ та комерційних банків щодо сучасних перспектив адаптації вітчизняної банківської системи до міжнародних стандартів управління капіталом.

Виклад основного матеріалу. Власний банківський капітал та рівень його достатності для покриття ризиків є ключовим об'єктом регуляторної діяльності центральних банків та міжнародних фінансових організацій. У зв'язку з цим, погодимося із думкою А. Ю. Сімановського [1], що традиційна концепція банківського регулювання й нагляду передбачає застосування пруденційних

вимог до забезпечення достатності власного банківського капіталу з метою забезпечення індивідуальної стійкості банків в стабільних економічних умовах або під час економічної нестабільності. Це передбачає, що кількісний обсяг та якісна структура регулятивного капіталу має покривати очікувані та неочікувані втрати від реалізації банківських ризиків – як індивідуальних, так і системних. У цьому контексті зазначимо, що індивідуальні банківські ризики виникають внаслідок реалізації ризикових корпоративних стратегій комерційних банків, регулюються на рівні менеджменту кожного банку спеціальними методами ідентифікації, оцінювання та управління й не залежать від макроекономічних чинників. Натомість системні банківські ризики виникають внаслідок дії макроекономічних та глобальних чинників (системних дисбалансів, економічних криз) і тому не можуть бути регульовані на рівні корпоративного ризик-менеджменту банків. Це передбачає регламентацію регуляторних вимог до власного банківського капіталу як на рівні окремих банків, виходячи із специфіки їхньої діяльності та якості корпоративного управління, так і на рівні банківської системи кожної країни залежно від ступеня впливу системних ризиків на її функціонування. Зазначена концепція є регламентованою міжнародними стандартами управління капіталом банків та методологічно втілена в Базельських угодах про конвергенцію капіталу.

В українській банківській практиці методичний підхід до оцінки достатності власного банківського капіталу ґрунтується на рекомендаціях документа «Міжнародне наближення методів вимірювання і стандартів капіталу», який відрізняється від Угоди Базель I [3]. Однак, інтеграція банківської системи України до європейського співтовариства обумовлює потребу максимального наближення методичних підходів оцінки достатності капіталу до Базельських принципів. У зв'язку з цим необхідною є адаптація української регуляторної та корпоративної банківської практики до положень документів «Міжнародна конвергенція виміру капіталу і стандартів капіталу: нові підходи. Уточнена версія» (Базель II) [4] та «Глобальні регуляторні підходи для банків та банківських систем» (Базель III) [5] з урахуванням національних особливостей розвитку й функціонування банківської системи.

З огляду на необхідність розроблення методів адаптації вітчизняної банківської системи до міжнародних стандартів управління капіталом розглянемо зміст поняття адаптації та його прикладне значення. Адаптація (від лат. *Adaptatio* – пристосування) – це зміна чинних національних правових норм відповідно до вимог міжнародних правових норм [6]. На наше переконання, адаптація є комплексним процесом, що охоплює різні функціонально ієрархічні рівні управління капіталом банківської системи країни, починаючи від визначення політичного курсу країни зі стратегічною його орієнтацією та нормативно-правовим регламентуванням його процесу, завершуючи впровадженням спеціальних методів та процедур щодо оцінки та дотримання достатності капіталу на рівні корпоративного управління кожного банку. Ключовими факторами, що зумовлюють необхідність адаптації вітчизняної банківської системи до міжнародних стандартів управління капіталом є посилення процесів глобалізації та фінансової інтеграції у банківському

секторі, лібералізація руху капіталу, технологій та ризиків між країнами, зростання присутності іноземних банків у банківській системі країни, перспективи входження України до Європейського союзу, підвищення міжбанківської конкуренції, створення рівноправних регуляторних умов для функціонування вітчизняних та іноземних банків в Україні та за її межами.

Розглянемо практику та проблеми адаптації вітчизняних банків до міжнародних стандартів управління капіталом за періодами розвитку банківської системи України, оскільки цей процес відбувався паралельно з її формуванням та трансформацією (табл. 1).

Як бачимо, практика адаптації банківської системи України до міжнародних стандартів управління капіталом ґрунтується на розробленні та впровадженні нормативно-правових актів щодо регулювання банківського капіталу упродовж 1991–2010 рр. При цьому зазначимо, що за результатами аналітичного дослідження, проведеного Європейським банком реконструкції та розвитку у 2009 році, рівень адаптації законодавства України європейського у сфері банківського права є високим. Україна, випереджаючи Чехію, Латвію, Росію та Словенію, посідає тринадцяте місце у рейтингу країн Центральної та Східної Європи і країн Балтії, законодавство яких відповідає вимогам положень, затверджених Базельським комітетом [6]. Проте, слід відзначити значний розрив між періодами розроблення міжнародних стандартів та їх впровадження у світовій банківській спільноті та наближення вітчизняного банківського законодавства до цих положень.

Дослідження показують, що у даний час нормативно-правова база України щодо регулювання банківської діяльності у відношенні розрахунку капіталу базується на Угоді Базель I від липня 1988 року «Міжнародне наближення оцінки капіталу і стандартів капіталу» в частині обмежень щодо компонентів регулятивного капіталу та процесу зважування активів на вагові коефіцієнти кредитного ризику. Значну роботу в Україні проведено щодо покращання банківського нагляду та регулювання. Зокрема за даними спільної місії МВФ та Світового банку від липня 2007 року у рамках Програми оцінки фінансового сектору України фахівців відзначили, що нормативи банківського нагляду, які діють зараз в Україні, повністю відповідають Угоді про капітал Базель I, впроваджено також 25 із 30 позицій Основних базельських принципів ефективного банківського нагляду від жовтня 2006 року [9].

Основні напрями впровадження в Україні Угоди Базель II задекларовано в Листі Національного банку України від 30 грудня 2004 року № 42-412/4010-13749, в якому пропонується впровадження трьох опор управління капіталом у зворотному порядку – від третьої до першої. Так, впровадження третьої компоненти Базеля II «Ринкова дисципліна» планувалося здійснити до 2007 року, другої компоненти «Процедури нагляду» до 2008 року, складових першої компоненти «Мінімальні вимоги до капіталу: кредитний ризик – стандартизований підхід» - до 2010 року, «Мінімальні вимоги до капіталу: кредитний ризик – оснований на внутрішніх рейтингах підхід» – до 2020 року, «Мінімальні вимоги до капіталу: операційний ризик – підхід базового індикатора» – до 2010 року, «Мінімальні вимоги до капіталу: операційний

Таблиця 1.

Практика адаптації банків України до положень Базельських угод за періодами розвитку національної банківської системи*

Період розвитку банківської системи / впровадження Базельських принципів	Практика впровадження у банківській системі України та основні документи, що її підтверджують
<p>1991–1999 рр. – становлення та формування/ 1988 рік – впровадження Угоди про конвергенцію капіталу Базель I 1996 рік – внесення поправки до Базеля I щодо оцінки ринкових ризиків та розрахунку капіталу третього рівня для покриття ринкових ризиків 1997 рік – Основні принципи банківського нагляду</p>	<p>Робота щодо впровадження міжнародних стандартів управління капіталом не проводилася.</p>
<p>2000–2005 рр. – розвитку та трансформації/ 2004 рік – нова редакція Угоди про капітал Базель II</p>	<p>–Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків, затверджене постановою НБУ № 279 від 6 липня 2000 року; –Інструкція Про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затверджена Постановою Правління НБУ № 368 від 28 серпня 2001 року; –Методичні вказівки з інспектування банків „Система оцінки ризиків”, схвалені постановою Правління Національного банку України від 15.03.2004 № 104; –Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України, затверджені постановою Національного банку України 2 серпня 2004 р. № 361; –Інструкція про складання й оприлюднення фінансової звітності банків України, затверджена постановою Правління НБУ від 7 грудня 2004 року № 598; –Лист Національного банку України № 42-412/4010-13749 від 30 грудня 2004 року.</p>
<p>2005–2008 рр. – входження іноземних інвесторів/ Жовтень 2006 року – Основні принципи ефективного банківського нагляду (оновлена версія) Червень 2006 року – остаточна редакція Базеля</p>	<p>–Внесення змін до Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні в частині врахування валютного ризику під час розрахунку регулятивного капіталу, затверджене Постановою Правління НБУ від 17 грудня 2007 року № 458; –Внесення змін до Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків, затверджене постановою НБУ від 19 березня 2007 року № 83 та 6 липня 2007 року № 248; –Методичні рекомендації щодо вдосконалення корпоративного управління в банках України, схвалені Постановою Правління НБУ від 28 березня 2007 року № 98.</p>
<p>2008–2010 рр. – функціонування в умовах світової економічної кризи/ Вересень-грудень 2010 року – угода про капітал Базель III та з 2011 року – період посткризового розвитку</p>	<p>–Закон України „Про першочергові заходи щодо запобігання негативним наслідкам фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів України” від 31 жовтня 2008 року; –Постанова Правління Національного банку України від 02.02.2009 № 40 "Про валютні інтервенції Національного банку України на міжбанківському валютному ринку України в лютому та березні 2009 року"; –Методичні рекомендації щодо порядку проведення стрес тестування в банках України, схвалені Постановою Правління НБУ від 6 серпня 2009 року № 460.</p>

**за результатами власних досліджень*

ризик – стандартизований підхід» – до 2015 року [10]. До сьогодні фактично було впроваджено ряд нормативно-правових актів, що стосуються формування систем ризик-менеджменту банків, впровадження нагляду на основі ризиків та покращання корпоративного управління у банківській сфері (див. табл. 1). Проте конкретних заходів щодо наближення вітчизняної банківської практики до положень першої компоненти Базеля II наразі не було вжито. В Україні відсутнє відповідне правове поле щодо системного впровадження концепції оцінювання та управління системними та індивідуальними ризиками банків як на макро-, так і на мікроекономічному рівні. Окрім цього слід зазначити, що більшість із наведених у цих стандартах методик (вдосконалені IRB-підходи щодо оцінювання кредитного та операційного ризиків, методика розрахунку економічного капіталу) розраховані на країни з розвинутою економікою та ефективним функціонуванням фондового ринку. Україна, попри отримання статусу країни з ринковою економікою, наразі ще немає технічних можливостей для застосування сучасних моделей оцінювання ризиків через брак відповідних даних за багаторічний період щодо реалізації ризиків та нерозвиненістю елементів ринкової інфраструктури, зокрема рейтингових агентств. Для прикладу, гострим питанням для України є використання оцінок рейтингових агентств. Так, рейтинг України за методологією Standard&Poor's було переглянуто у лютому 2009 року та встановлено на рівні «B-/C» і це задає межі рейтингів усіх компаній-резидентів. За такого рейтингу вимоги до позичальників українських банків повинні зважуватися за коефіцієнтом ризику 100 %, а для позичальників з рейтингом нижчим за «B-» зважування буде відбуватися за коефіцієнтом ризику 150% [6]. Відтак у практиці адаптації вітчизняної банківської системи до положень Базеля II це породжує ряд проблем щодо створення внутрішніх рейтингів позичальників та використання оцінок зовнішніх рейтингових агентств, зокрема міжнародних.

Як висновок, наближення банківської системи України до міжнародних стандартів управління капіталом відповідно до положень Угоди Базель II потребує вирішення низки нормативно-правових, регуляторних, інституційних й методологічних питань, а також передбачає комплексне застосування методів адаптації як на державному рівні через органи законодавчої та виконавчої влади, національному регуляторному рівні шляхом посилення роботи Національного банку України, дорадчому регуляторному рівні внаслідок врахування пропозицій Асоціації українських банків, так і на рівні корпоративного управління конкретних банків в напрямі належної організації процедур оцінки та управління ризиками та забезпечення відповідного рівня капіталізації банків. Підтверджує ці висновки й практика управління власним банківським капіталом в Україні за умов фінансово-економічної кризи.

Дослідження показали, що упродовж 2008–2010 рр. банківська система України функціонувала в умовах глобальної кризи, що мало негативний вплив на реальний сектор економіки, рівень безробіття, основні показники діяльності банків. Фінансова криза виявила низку серйозних внутрішніх перешкод для відновлення ефективного функціонування банків, зокрема в частині їхньої адаптації до міжнародних стандартів регулювання достатності власного

капіталу. За оцінками міжнародних експертів, найбільш істотними із таких чинників є [8]:

- слабкість державного регулювання банківської діяльності;
- незадовільний рівень корпоративного управління та слабкість систем ризик-менеджменту банків;
- підвищена концентрація кредитних та інвестиційних ризиків;
- низький рівень прозорості банків для органів банківського нагляду;
- недостатній ступінь відповідальності власників та менеджерів банківського бізнесу за управлінські рішення;
- слабка транспарентність діяльності банків та якість інформації про їхній фінансовий стан;
- високий рівень фіктивної капіталізації банків.

Подолання цих чинників на рівні міжнародної банківської спільноти стимулювало впровадження нових міжнародних стандартів управління капіталом – Базель III. Виконання положень цієї угоди ставить перед банками завдання щодо «підвищення вимог до капіталу першого рівня, який має формуватися виключно за рахунок звичайних акцій та нерозподіленого прибутку; перехід на концепцію антициклічного регулювання, врахування не тільки поточних, але й очікуваних втрат від ризиків; створення запасів капіталу понад регулятивний мінімум» [11]. Вплив Базеля III на діяльність українських банків щодо управління капіталом експерти прогнозують як незначний [12], оскільки рекомендації впроваджуються добровільно й передбачають поступовий перехід, а НБУ наразі не завершив впровадження положень Базеля II. Однак, на наш погляд, опосередкований вплив відбуватиметься через механізми формування та використання банківського капіталу банками-представниками великих транснаціональних банків на території нашої країни, а також прийнятого Урядом політичного курсу щодо впровадження положень Базеля III. Окрім цього, перехід на концепцію антициклічного регулювання та динамічного регулювання у практиці управління власним капіталом банків потребує ґрунтовного вивчення цього питання. Отже, з огляду на необхідність впровадження у вітчизняну практику нових міжнародних підходів до банківського регулювання Національному банку України треба провести ґрунтовну роботу зі створення цілісної системи надання інформації різним економічним агентам щодо управління капіталом з врахування реальних банківських ризиків, удосконалення взаємодії регулятора з комерційними банками, розроблення інструментарію превентивних заходів впливу до банків з огляду на ефективність управління власним капіталом.

Виходячи із проведеного дослідження, подальші перспективи адаптації банківської системи України до міжнародних стандартів управління капіталом ґрунтуються на комплексному використанні спеціальних методів, що класифікуються за сферою і специфікою застосування на різних функціонально-ієрархічних рівнях управління таким чином, як це представлено на рис. 1.

Рис. 1. Методи адаптації національної банківської системи до міжнародних стандартів управління капіталом*

**власна розробка*

Запропонована система методів адаптації національної банківської системи до міжнародних стандартів управління капіталом надає змогу не тільки систематизувати та представити в єдине ціле різні види спеціальних методів за напрямками та специфікою їхнього застосування, але й визначає основних учасників процесу адаптації на різних функціонально-ієрархічних рівнях управління – органів законодавчо та виконавчої влади, Національного банку України, Асоціації українських банків та комерційних банків. Практика застосування цих методів ґрунтується на узгодженні цілей і завдань, а також поєднанні та злагодженому ефективному застосуванні інструментів управління власним капіталом банків та системними й індивідуальними банківськими ризиками у межах повноважень цих органів як на макро, так і на мікроекономічному рівні.

Висновки. За результатами проведених досліджень розроблено рекомендації для законодавчих органів влади України, Національного банку України та банків щодо сучасних перспектив адаптації вітчизняної банківської системи до міжнародних стандартів управління капіталом. Так, органам законодавчої влади, уряду України та органам виконавчої влади за участю НБУ необхідно активізувати зусилля в напрямі удосконалення діючої нормативно-правової бази та розроблення законопроектів, спрямованих на створення умов для ефективного управління власним капіталом банківської системи через:

- чітку правову регламентацію можливостей підвищення обсягів та покращання якості структури власного банківського капіталу, зокрема удосконалення законодавства про заставу, механізми колективного задоволення прав кредиторів, процедури реалізації заставного майна для покриття кредитних ризиків; забезпечення прозорості структури власників банків; підтримки діяльності малих і середніх банків;

- приведення повноважень Національного банку України у відповідність до міжнародних стандартів управління капіталом в частині підвищення вимог до банків щодо організації систем корпоративного ризик-менеджменту та забезпечення необхідного рівня достатності капіталу, особливо в частині контролю за його дотриманням, посилення відповідальності правління та спостережної ради за діяльністю банків у сфері управління ризиками, зобов'язання публічного розкриття інформації про банківські ризики та процедури оцінювання й управління ними;

- створення правових умов для комплексної реалізації в Україні положень документів Базель II та Базель III, зокрема через уточнення повноважень НБУ в сфері регулювання власного капіталу банків, обґрунтування якісних та кількісних критеріїв систем корпоративного ризик-менеджменту, впровадження сучасного інструментарію регулювання якісних й кількісних параметрів структури власного капіталу банків.

Національному банку України з позиції регулятора вимог до управління власним капіталом банків доцільно:

- розвинути практику адекватного оцінювання банками ринкових ризиків відповідно до Угоди про капітал (Базель I) шляхом застосування методів стрес-тестування та VAR-методології, використання сучасних методів забезпечення

достатності власного капіталу за кількісними й якісними параметрами прийнятому рівню ризиків;

- продовжити роботу над створенням необхідних умов адаптації вітчизняної практики банківництва до положень Базельського документу «Міжнародна конвергенція виміру капіталу і стандартів капіталу: нові підходи. Уточнена версія» (Базель II) на основі таких заходів:

- впровадження змістовно нових підходів до оцінювання кредитних, операційних та ринкових ризиків, що ґрунтуються на сучасній фінансовій практиці й економіко-математичних методах, зокрема шляхом організації впровадження концепції економічного капіталу;

- доповнення методики кількісної оцінки достатності власного банківського капіталу якісними елементами через посилення принципів здійснення ризик-орієнтованого банківського нагляду та підтримання ринкової дисципліни з метою підвищення якості власного капіталу банків та попередження їх фіктивної капіталізації;

- посилення банківського нагляду за достатністю власного капіталу через удосконалення структури регулятивного капіталу банків, реалізацію положень першої компоненти Базеля II в частині контролю впровадження внутрішньобанківських IRB-підходів до оцінки кредитних ризиків, та другої компоненти Базеля II щодо розроблення мінімальних вимог до якісної організації внутрішніх процедур оцінки достатності капіталу з урахуванням фінансових, функціональних та ризиків корпоративного управління адекватних характеру та масштабам діяльності банків;

- сприяння підвищенню транспарентності структури власності й реальних власників банків шляхом розробки методичних положень для територіальних управлінь НБУ про порядок отримання необхідної інформації, форму її аналізу й документування, а також порядок взаємодії територіальних установ за потреби обміну інформацією.

- вивчити доцільність й можливості впровадження у вітчизняну банківську практику антициклічного регулювання достатності капіталу банків за новою міжнародною Угодою про капітал (Базель III) на основі застосування принципів динамічного резервування, підвищення вимог до якісного та кількісного рівня достатності власного капіталу та визначення критеріїв системної значущості банків.

На рівні корпоративного управління комерційних банків України потрібно:

- підвищувати рівень капіталізації банків за рахунок коштів існуючих та нових учасників банківського бізнесу, надаючи перевагу методам формування власного капіталу без втрати корпоративного контролю;

- привести у відповідність методичну практику оцінки адекватності власного капіталу до Базель II через визначення спершу необхідної величини капіталу для покриття ризиків, а потім обчислення регулятивного капіталу й значення адекватності капіталу як співвідношення регулятивного капіталу до еквівалента зважених з урахуванням ризиків активів;

- ввести додаткові заходи щодо оцінки фактичного стану ризикованості активів, які б відповідали реальним умовам функціонування українських банків;

- здійснити приведення внутрішньої оцінки достатності власного капіталу з позицій посилення наглядової складової і наближення її до міжнародних стандартів через застосування прийомів інфлюювання до статутного капіталу та емісійного доходу банків;

- розвивати системи внутрішнього контролю та управління ризиками з урахуванням міжнародної практики корпоративного управління, децентралізації корпоративних ризиків та забезпечення достовірності інформації, що надається регулятору та учасникам фінансового ринку;

- підвищити транспарентність діяльності банків для органів банківського нагляду й регулювання на основі покращання прозорості структури власності та достовірності обліку й звітності;

- удосконалити методи розкриття інформації споживачам банківських послуг, а також продовжити роботу щодо підвищення фінансової грамотності та обізнаності громадян у сфері фінансових послуг.

Впровадження цих заходів дасть змогу гармонізувати українське банківське законодавство відповідно до європейських норм та наблизити практику управління власним банківським капіталом відповідно до міжнародних стандартів з урахуванням особливостей функціонування вітчизняної банківської системи та її стратегічних орієнтирів.

Список використаних джерел

1. Симановский А.Ю. О регулятивных требованиях к устойчивости банков / А.Ю. Симановский // Деньги и кредит. – 2009. – № 9. – С. 12–19.
2. Основні показники діяльності банків станом на 1 грудня 2010 року // Вісник Національного банку України. – 2011. – № 1. – С. 64.
3. Торяник Ж.І. Удосконалення методики достатності капіталу як основи управління ресурсним потенціалом банківських установ / Ж.І. Торяник // Збірник наукових праць ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ». – 2008. – С. 244–252.
4. The New Basel Capital Accord. April 2003 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bis.org/bcbs/bcbscp3.pdf>.
5. Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems. December 2010 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bis.org/bcbs/bcbscp3.pdf>.
6. Чуб О.О. Банки в глобальній економіці : монографія / О.О. Чуб. – К. : КНЕУ, 2009. – 340 с.
7. Щодо індексу платоспроможності кредитних установ : Директиви Ради 89/647/ЄЕС від 18 грудня 1989 року.
8. Рекомендации XIX Международного банковского конгресса (МБК-2010) «Банки : жизнь после кризиса» // Деньги и кредит. – 2010. – № 9. – С. 3–6.
9. Річний звіт про діяльність банківського нагляду України у 2007 році. Інформаційні матеріали Національного банку України / [Електронний

- ресурс]. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/Publication/bank_sup/Annual%20Reports%20Bank%20Supervision/Zvit_bank_nagladu_2007.pdf.
10. Лист Національного банку України № 42-412/4010-13749 від 30 грудня 2004 року. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
 11. European banks. Basel III – The Whimper. New rules on bank capital are not particularly tough. Sep 13th 2010 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economist.com/research/articlesBySubject/display.cfm?id=7933596>.
 12. Базель III: прогноз впливу / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kornellio.livejournal.com/31002.html>.

Подано до редакції 23 червня 2011 року

Слобода Л. Я.

Методы адаптации банковской системы Украины к международным стандартам управления капиталом

В статье рассмотрено практику внедрения в банковскую систему Украины положений Базельских договоров о конвергенции капитала. Предложено систему методов адаптации банков Украины к международным стандартам управления капиталом, что предполагает комплексный процесс адаптации за функционально-иерархическим уровнем ее участников. Разработаны рекомендации для законодательных органов власти, Национального банка Украины и коммерческих банков относительно современных перспектив адаптации украинской банковской системы к международным стандартам управления капиталом.

Ключевые слова: банки, собственный банковский капитал, международные стандарты управления капиталом, Базель I, Базель II, Базель III, адаптация банков к международным стандартам управления капиталом.

Sloboda L. Ya.

Methods of adaptation the Ukrainian banking system to the international standards of management a capital

In the article practice of introduction in the banking system of Ukraine of the Basel agreements about convergence of capital are considered. The system methods of adaptation Ukrainian banks to the international standards of management a capital after the functionally-hierarchical levels of participants of process of adaptation are offered. Recommendations out for the legislatives of power of Ukraine, National bank of Ukraine and banks in relation to the modern prospects of adaptation of the Ukrainian banking system to the international standards of management a capital are worked.

Keywords: banks, property banking capital, international standards of management a capital, Basel I, Basel II, Basel III, methods of adaptation banks to the international standards of management.

Слобода Лариса Ярославівна – кандидат економічних наук, докторант Університету банківської справи Національного банку України, старший викладач кафедри банківської справи Львівського інституту банківської справи Університету банківської справи Національного банку України.